

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTIKERTOMUS 2019

Tarkastuslautakunnan tehtävät on määritelty kuntalain 121 §:ssä. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on:

- 1) valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat,
- 2) arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla,
- 3) arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää,
- 4) huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta,
- 5) valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi,
- 6) valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

Närpiön kaupungin tarkastuslautakuntaan kuuluu kolme varsinaista jäsentä, joilla kullakin on henkilökohtainen varajäsen. Kaupunginvaltuusto on valinnut tarkastuslautakunnan toimikaudelle 2017-2020 seuraavalla kokoonpanolla:

Varsinainen jäsen

Linda Pellfolk, puheenjohtaja
Matts-Erik Viklund, varapuheenjohtaja
Ove Grandell

Henkilökohtainen varajäsen

Kerstin Berg
Kjell Storgeust
Kristin Åbonde

Tarkastuslautakunnan arviointityö

Tarkastuslautakunnan arviointityö tehdään koko toimikaudelle vahvistetun arviointisuunnitelman perusteella. Suunnitelmassa määritellään arvioinnin vuosittaiset painopistealueet. Käsillä olevalle talousarviovuodelle laaditaan vuosittain erillinen työohjelma. Tarkastuslautakunta arvioi pääasiassa tilinpäätöksen perusteella, miten talousarviossa vahvistetut toimintaa ja taloutta koskevat tavoitteet on saavutettu. Talousarviovuoden aikana tarkastuslautakunta arvioi toimintaa tutustumalla toimielinten pöytäkirjoihin, keskustelemalla luottamushenkilöiden, viranhaltijoiden ja henkilökunnan kanssa, tarvittaessa vieraillemalla valikoiduissa toimintayksiköissä sekä tutustumalla selvityksiin.

Tarkastuslautakunta on pitänyt seitsemän toimintavuotta 2019 koskevaa kirjattua kokousta, kuullut vastaavia viranhaltijoita ja tutustunut vastuualueisiin työohjelman mukaisesti. Kirjanpitäjä Ulla Sjöberg ja vs. hallintosihteeri Sofie Berg ovat toimineet lautakunnan sihteereinä. BDO Audiator Oy valittiin tilintarkastusyhteisöksi vuosille 2019-2020 hoitamaan lakisääteisiä tilintarkastustehtäviä. Vastaavana tilintarkastajana on toiminut JHT, KHT Andreas Holmgård. Ammattitilintarkastajat ovat säännöllisesti osallistuneet tarkastuslautakunnan kokouksiin.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi vuosien 2019-2021 talousarvion ja taloussuunnitelman 10.12.2018. Talousarvioon sisältyvät toimintaa ja taloutta koskevat tavoitteet. Tarkastuslautakunnan arvio kunnanvaltuuston vahvistamien tavoitteiden saavuttamisesta perustuu vuoden 2019 tilinpäätökselle, toimielinten pitämille pöytäkirjoille ja käydyille keskusteluille sekä tilintarkastajan selvityksille.

Tarkastuslautakunta on vuoden aikana tarkastanut sidonnaisuusrekisterin ja toteaa, että seitsemän luottamushenkilöä ei kehoituksista huolimatta ole toimittanut tietoja sidonnaisuusrekisteriin.

Talousarvion sitovuus

Kuntalain 110 §:n mukaan talousarviossa ja -suunnitelmassa on oltava käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa. Talousarviokirjan sivulla 8 säädetään talousarvion osien sitovuustasoista kaupunginvaltuustoon nähden.

Käyttötalous: kunkin tulosalueen nettokustannukset sitovat kutakin hallintoelintä kaupunginvaltuustoon nähden huomioiden kaupunginvaltuuston talousarviota hyväksyttäessä vahvistamat tavoitteet ja mahdolliset rajoitteet.

Tuloslaskelma: toimintakatteen (verot, valtionosuudet ja rahoituserät) jälkeen sisältyvät erät ovat kaupunginhallituksen käytettävissä ja sitovat kaupunginvaltuustoon nähden.

Investointiosa: määrärahat ovat kunkin hallintoelimen käytettävissä hankkeeseen tai käyttötarkoitukseen kaupunginvaltuuston määrärahoja hyväksyessään vahvistamien mahdollisten rajoitusten mukaisesti. Määrärahat ja arvioidut tulot sitovat hallintoelintä kaupunginvaltuustoon nähden.

Rahoitusosa: rahoitustarpeen kattavat tai rahoitusylijäämänä siirrettävät erät sitovat kaupunginhallitusta kaupunginvaltuustoon nähden.

Kaupungin taloutta ja talousarvion toteutumista koskeva arviointi

Kaupungilla on esittää hyvä tilinpäätös vuodelle 2019. Tuloslaskelma osoittaa 1,85 miljoonan euron ylijäämää verrattuna budjetoituun 31 000 euron ylijäämään hyväksytyjen talousarviomuutosten jälkeen. Kertynyt ylijäämä teki vuodenvaihteessa 9,9 miljoonaa euroa tai 1 045 euroa asukasta kohden. Lisäksi taseessa on 3,86 miljoonan euron poistoero ja 4,0 miljoonan euron edestä investointivarauksia.

Lautakuntien talousarviokuri oli vuoden aikana erittäin hyvä, koska käyttötalousarviossa ei esiinny yhtäkään huomattavaa ylitystä (yli 50,000 euroa). Toimintakulut tekivät 77,6 milj. euroa alittaen talousarvion 0,3 milj. eurolla tai 0,3 prosentilla. Toimintatuotot tekivät yhteensä n 19,6 milj. euroa, ylittäen talousarvion 1,0 milj. eurolla eli 5,5 prosentilla. Kaikki tuottolajit ylittivät talousarvion, mutta tukien ja avustusten tuotot ylittivät talousarvion eniten. Toimintakate jäi 58,0 milj. euroon alittaen talousarvion 1,26 milj. eurolla eli 2,1 prosentilla.

Seuraava taulukko havainnollistaa toteutumista suhteessa alkuperäiseen talousarvioon, eli talousarvioon ennen tehtyjä muutoksia. Toteutuma on suunnilleen alkuperäisen talousarvion mukainen, mistä voi todeta kaupungin talousarviovalmistelun vakiintuneisuuden.

**Tuloslaskelman
toteutuminen, yhteenveto
(ulkoiset + sisäiset erät,
verrattuna alkuperäiseen
talousarvioon)**

(1 000 euroa)	TP 2019	TA 2019	TP 2018
Toimintatuotot	19 596	18 182	18 285
Toimintakulut	-77 601	-77 701	-73 855
Toimintakate	-58 005	-59 118	-55 570

Verotulot nousivat yhteensä 31,8 milj. euroon ja toteuma ylitti talousarvion 141 000 eurolla. Verokertymä aiheutti kunnallisveron osalta epävarmuutta, ja siihen vaikuttivat vuoden aikana ilmenneet tulorekisteriin ja verokorttien alhaisiin ennakonpidätyksiin liittyvät ongelmat. Tästä huolimatta verotuloja kertyi n 1,3 milj. euroa enemmän kuin vuonna 2018.

Valtionosuudet tekivät vuoden aikana yhteensä 30,4 milj. euroa, ylittäen talousarvion 58 000 eurolla. Valtionosuudet nousivat kokonaisuudessaan 1,1 milj. eurolla vuoteen 2018 verrattuna.

Rahoituserät toteutuivat seuraavasti: Korkotulot tekivät 169 000 euroa ylittäen talousarvion 54 000 eurolla. Muut rahoitustulot tekivät 1,0 milj. euroa eli 0,5 milj. euroa budjetoitua enemmän. Korkokulut ylittivät talousarvion 17 000 eurolla tehden 219 000 euroa. Muut rahoituskulut tekivät vuoden 2019 aikana 358 000 euroa, jolloin ylitys oli 232 000 euroa. Tähän sisältyvät joitakin arvopapereita koskevat vajaan 200 000 euron arvonalennukset markkina-arvon alittaessa kirjanpitoarvon vuodenvaihteessa.

Vuosikate teki 4 834 591,62 euroa ylittäen muutetun talousarvion 1,80 milj. eurolla. *Tämän perusteella voidaan todeta, että sekä käyttötalous että tuloslaskelma pääosin toteutuivat kaupunginvaltuuston asettamien kehysten mukaisesti.*

Vuosikate ei tosin riittänyt rahoittamaan sekä varsinaista toimintaa että suuria investointeja. Lainat kasvoivat nettona 7,6 miljoonalla eurolla ja velkataakka nousi siten 796 eurolla asukasta kohden 3 429 euroon asukasta kohden, mikä on hiukan maan keskiarvon yläpuolella. Lainakantojen muutos pysyy kaupunginvaltuuston talousarviokehysten puitteissa. Rahoitusosan sitovuustasoja voitaisiin mielestämme tosin selventää entisestään, erityisesti lainanoton kohdalla. Nyt ei ilmene, onko voimassa bruttovai nettositovuus.

Investoinnit tekivät nettona 12,6 miljoonaa euroa. Kaupungilla on nyt takanaan kaksi ennätysvuotta investointien suhteen, vuoden 2018 aikana nettoinvestoinnit tekivät 10,6 miljoonaa euroa.

Investointitalousarvio ylittyy yhteensä nettona n 306 000 eurolla. Useat yksittäiset hankemäärärahat ylitettiin ja alitettiin, poikkeamat ilmenevät tilinpäätöksen talousarviotaulukoista. Vuositason talousarviopoikkeamat ovat luonnollisia, koska hankkeet usein ovat monivuotisia. Tulisi siis keskittyä kokonaistalousarvioon yksittäisten hankkeiden, erityisesti suurempien korjaustöiden ja uudisrakentamisen, kohdalla.

Tarkastuslautakunta katsoo, että talousarviokirjan hankekohtaisia sitoumuksia koskeva teksti voitaisiin muotoilla selkeämmin.

Toimielinten toiminnan ja talouden arviointi

Vuoden aikana käytiin perusteellisempia arviointikeskusteluja seuraavien toimielinten ja niiden edustajien kanssa:

- **Kaupunginhallitus:** kaupunginhallituksen puheenjohtaja Olav Sjögård, vs. kaupunginjohtaja Björn Häggblom, talousjohtaja Kent-Ole Qvisén, vs. hallintojohtaja Mikaela Liljedal
- **Tekninen lautakunta:** teknisen lautakunnan puheenjohtaja Johanna Smith, tekninen johtaja Edd Grahm
- **Konserniohjaus:** kaupunginhallituksen puheenjohtaja Olav Sjögård
- **Konserniyhteisöjen toiminta:** Marcus Böling, TJ Närpiön Vesi Oy, Kjell Yrjans, talousjohtaja, Närpiön Vesi Oy ja Andreas Ek, TJ Dynamonet Oy

Tarkastuslautakunta kiittää yllä mainittuja viranhaltijoita, henkilökuntaa ja luottamushenkilöitä kaikista vuoden aikana käydyistä arviointikeskusteluista. Lautakunnalle tehdyt esittelyt ovat olleet täynnä mielenkiintoisia yksityiskohtia ja olemme saaneet kattavan alustan arviointityöllemme.

Toimielinten toiminnan ja talouden arviointi

Keskusvaalilautakunta

Tarkastuslautakunta arvioi, että keskusvaalilautakunnan toimintaa ja taloutta koskevat tavoitteet on saavutettu.

Kaupunginhallitus

Kaupunginjohtaja, kaupunginhallituksen puheenjohtaja ja hallintojohtaja antoivat tarkastuslautakunnalle tietoja toiminnasta. Talousjohtaja esitteli talouskehitystä ja konserniohjausta, josta kaupunginhallitus vastaa. Tarkastuslautakunta arvioi, että kaupunginhallituksen toimintaa ja taloutta koskevat tavoitteet on saavutettu. Katsomme kaupunginhallituksen hoitaneen Närpiön kaupungin edunvalvontaa ansiokkaasti kuntainvälisissä yhteistyöelimissä. Konserniohjaus on myös kohentunut vuoden aikana.

Perusturvalautakunta

Tarkastuslautakunta arvioi, että perusturvalautakunnan toimintaa ja taloutta koskevat tavoitteet on saavutettu. Talousarviota hallinnoitiin hyvin ja lautakunta onnistui kokonaisuutena alittamaan nettomäärärahasa n 572 000 eurolla. Lääkärin ja hammaslääkärin virkoja on tosin täyttämättä, mikä on toistuva ongelma. Närpiön palvelukeskuksen työt ovat myös aiheuttaneet haasteita vanhushuollon toiminnalle.

Sivistyslautakunta

Tarkastuslautakunta arvioi, että sivistyslautakunnan toimintaa ja taloutta koskevat tavoitteet on saavutettu. Lautakunta alittaa nettomäärärahasa 212 000 eurolla. Keskustan päiväkoteihin ja kouluihin kohdistuu tällä hetkellä kova paine, koska kuntaan on muuttanut työvoimaa. Hoitopäivien lukumäärä nousi päiväkodeissa n 3 100 päivällä vuoteen 2018 verrattuna.

Vapaan sivistyksen lautakunta

Tarkastuslautakunta arvioi, että vapaan sivistyksen lautakunnan toimintaa ja taloutta koskevat tavoitteet on saavutettu.

Vapaa-aikalautakunta

Tarkastuslautakunta arvioi, että vapaa-aikalautakunnan toimintaa ja taloutta koskevat tavoitteet on saavutettu.

Musiikkiopisto Legaton lautakunta

Tarkastuslautakunta arvioi, että Legaton toimintaa ja taloutta koskevat tavoitteet on saavutettu.

Tekninen lautakunta

Tarkastuslautakunta arvioi, että teknisen lautakunnan toimintaa ja taloutta koskevat tavoitteet on saavutettu. Taloutta koskevia tavoitteita ei saavutettu kaikilta osin. Lautakunnassa on pieni 22 000 euron nettoylitys. Liikenneväylien nettokustannukset olivat 121 000 euroa budjetoitua korkeammat.

Kuntakonsernin toiminnan ja talouden arviointi

Tarkastuslautakunta arvioi, että kuntakonsernin tavoitteet on saavutettu ja että konserniohjaus on toiminut tarkoituksenmukaisesti. Konsernituloslaskelma on 1,77 miljoonaa euroa ylijäämäinen, mikä on suunnilleen linjassa kaupungin oman tuloslaskelman kanssa. Kuntakonsernin lainakanta oli 59,7 miljoner euroa eli 6 177 euroa asukasta kohden. Suhteellinen velkaantuneisuusaste on 96,9 %, eli reilusti yli 50 %,

mikä on yksi kuntalain kriteereistä vaikeassa taloudellisessa tilanteessa olevalle kunnalle. Konsernilla on tosin 21,9 miljoonaa euroa rahavaroja.

Henkilöstö

Henkilökunta on kaupungin suurin oma etu ja voimavara. Osaavan ja pätevän henkilökunnan saatavuus sekä henkilöstön hyvinvointi ovat samalla merkittäviä riskitekijöitä. Toimintakertomukseen sisältyy erikseen laadittu henkilöstöraportti. Kaupungilla oli 984 fyysistä työntekijää 31.12.2019. Vuoden aikana suoritettujen henkilötyövuosien lukumäärä oli vuoden aikana 906 kpl.

Närpiön kaupungin tasa-arvo-ohjelmaa on vuoden aikana seurattu mahdollisen epätasa-arvon havaitsemiseksi henkilöstön työehdoissa ja työsuhteissa. Tasa-arvo-ohjelmaan liittyvää työtä jatketaan, mutta toimintakertomuksen mukaan useat toimialat suhtautuvat asiaan vakavasti, mikä on myönteistä.

Henkilöstöraportin mukaan keskimääräinen yhteenlaskettujen sairauspoissaolojen lukumäärä on noussut hieman vuoteen 2018 verrattuna, keskiarvo oli 15,8 kalenteripäivää (2018 14,4). Lisääntyminen selittyy pääasiassa pitkäaikaisilla sairauslomilla. Närpiön kaupunki panostaa henkilöstön osaamisen ja työterveyden kehittämiseen, ja toteuttaa henkilöstöinvestointeja palkallisen kuntoutuksen, virkistystoiminnan ja työnohjauksen kautta. Tulevaisuuden suuri haaste tulee olemaan tulevat eläköitymiset ja korvaavan henkilökunnan palkkaaminen. Kaupungilla on edessään paljon henkilöstön rekrytointia, mikä tulee olemaan haastavaa.

Tarkastuslautakunta arvioi, että raportti antaa hyvän kuvan henkilöstötilanteesta sekä edessä olevista haasteista. Peräänkuulutamme yhä mitattavia tavoitteita sekä selvitystä kehityskeskustelujen käytäntöjä koskevista tuloksista. Keväällä 2019 tehdyssä henkilöstökyselyssä 31 % vastaajista ilmoitti olleensa kehityskeskustelussa viimeisten 12 kuukauden aikana. Pidämme lukua matalana. Kyselyyn vastasi 48 % henkilöstöstä.

Tarkastuslautakunnan lausunto

Tilinpäätös ja toimintakertomus antavat hyvän kuvan kaupungin toiminnan kehityksestä ja asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta vuoden aikana. Talous on mielestämme tällä hetkellä tasapainossa ja budjetoinnin sekä talousjohtamisen käytännöt tarkoituksenmukaisia. Tarkastuslautakunta arvioi, että toimintaa ja taloutta koskevat tarvitteet on pääosin saavutettu.

Tarkastuslautakunta korostaa, että on tärkeää selvittää talousarvio, talousarviomuutokset ja talousarvion toteutuminen selkeästi tilinpäätöksessä, jotta kaupunginvaltuustolla säilyy kokonaiskuva investointihankkeista.

Närpiössä 27. toukokuuta 2020

Linda Pellfolk
puheenjohtaja

Matts-Erik Viklund
varapuheenjohtaja

Ove Grandell
jäsen